

ข้าราชการเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท

วันที่ ๔ ธันวาคม รศ. ๖๖ (๑๙๐๙)
เวลา ๔ ทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เสด็จ ออกชมนานา

พระ ยานรินทรราชเสนา นำพระยา
รัตนเศรษฐี ผู้ว่าราชการเมืองระนอง ๑ พระ
ศรีโกลหมพิทักษ์ ผู้ช่วยราชการ ๑ จีนหลิม
หงันเสมียน ๑ รวม ๓ นายเฝ้าทูลละอองธุลี
พระบาท พระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสด้วย
ตามสมควร

แล้วพระยาศรีสังเทพ นำพระยา
มหาเทพ กัญชลวงคิดปลารสราวช ซึ่งได้
ตามเสด็จพระเจ้าอยู่หัวมาขอ พระองค์เจ้า
โสณบัณฑิต ขึ้นไปราชการ ณ เมือง นคร
เชียงใหม่ กลับลงมาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท

การฉลองพระบ้าย ที่พระราชวังบางปอิน

ด้วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรง
พระราชดำริว่า การแต้บ้าย เป็นธรรมเนียม
ของชนจีนชาติ ซึ่งเป็นผู้นับถือบรรพบุรุษ
เป็นที่พึง เพราะเขาถือว่าการที่บูชา เลี้ยงรับรอง
บรรพบุรุษ เป็นข้อสำคัญ ที่จะแสดง หักชน
ทั้งปวงเป็นที่นับถือว่าเป็นคนดี แลถือว่าเป็น
ความเจริญแก่ตัวได้ จึงด้วย

แลการแต้บ้าย ซึ่งเป็นการหลวงนั้น
ก็ได้เคยมีแต่ครั้งพระบาท สมเด็จพระที่นั่งเกล้า
เจ้าอยู่หัวสวรรคตครั้งหนึ่ง ครั้นมาเมื่อพระบาท
สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จสวรรคต
ก็ได้มีอีกครั้งหนึ่ง เพราะฉะนั้นจึงทรงพระราช
ดำริว่า การพระราชกุศลอื่น ๆ ต่าง ๆ ก็ได้

ทำได้มีฉลองพระเศวตพระคุณ ในพระบาท
สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แลกรมสมเด็จพระ
เทพศิรินทรมาศย์ เกือบจะทั่วทุกอย่างแล้ว
บัดนี้ได้ทรงสร้างพระที่นั่งเวทาคำจัญญ
ซึ่งที่พระราชวังบางปอิน มีคฤหาสน์สำหรับ
ประจําพระที่นั่งเหมือนอย่างธรรมเนียมเรือข้างจีน
ซึ่งควรจะมีพระบ้าย ประคิยฐานเป็นที่นมนต์ถาวร
แต่ครั้งจะเชิญพระบ้ายพระนาม พระบาทสมเด็จพระ
จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบ้ายเดิมไปประคิย
ฐานที่พระที่นั่งเวทาคำจัญญเล่า ก็ทรงพระราช
ดำริเห็นว่าได้ประคิยฐานอยู่บนพระที่นั่ง ใน
พระบรมมหาราชวัง ณ กรุงเทพฯ นั้นว่าเป็นที่สง
กว่าพระที่นั่งหัวเมือง ครั้นจะเชิญขึ้นไปไว้ก็ดูไม่
เป็นการที่สมควรจึงได้โปรดเกล้าฯ ให้มีการพระราช
กุศลเป็นพิเศษกว่าที่เคยมีมาแล้ว คือแต้บ
พระบ้ายพระนามพระบาท สมเด็จพระจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว กับพระนามสมเด็จพระเทพศิรินทรา
มาศย์ ณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยแล้ว จึง
ได้โปรดให้เชิญพระบ้ายทั้ง ๒ นั้น ขึ้นไปพระ
ราชวังบางปอิน แล้วเจ้าพนักงานจึงได้เชิญ
ขึ้น ประคิยฐานเหนือโต๊ะจีน ซึ่งตั้งอยู่บนพระ
ที่นั่งบัลลังก์ภายใต้พระมหาเศวตฉัตร ณ พระ
ที่นั่งวโรภาศพิमानเพื่อจะได้มีการพระราชกุศล
อุทิศถวาย เป็น การฉลองพระเศวตพระคุณต่อไป
กับได้โปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงษานุวงษ
บางพระองค์ แลข้าราชการบางนาย จัดโต๊ะ
ลายครามลายสีไปตั้ง ที่พระที่นั่งเวทาคำจัญญ
มีกอมมิตติสำหรับตักดินผกผ้าแดง แลการ
รางวัล เพื่อจะให้เป็นการครึกครื้น ในโอกาส
ฉลองพระบ้ายครั้งนี้ด้วย

วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน รักษากองโกลินทร์
 คึก ๑๐๘ เวลา ๒ ทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระ
 เจ้าอยู่หัว เสด็จออกประทับพระที่นั่งวโรภาศ
 พิमान ทรงจุดเทียนนมัสการ ทรงศีลแล้ว
 พระสงฆ์ รวม ๒๐ รูป มีหม่อมราชวงศ์ พระ
 ราชานุกิตติคุณเป็นประธาน สวดพระพุทธมนต์

วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน มีการเลี้ยงพระ
 สงฆ์ ๒๐ รูป ซึ่งได้ สวดพระพุทธมนต์ เมื่อ
 คืบนี้ โปรดให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช
 เสด็จออกทรงพระเคน

วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน เจ้าพนักงาน
 ใต้เชิญพระย้ายทั้ง ๒ ไปเข้ากระบวนแห่ซึ่งตั้ง
 อยู่ถนนสุทศวิถีได้กระบวนแห่นั้นเป็น อย่างจีน
 คล้ายกับที่เรียกว่าแห่เจ้า แต่มีแปลกออกไป
 ย่าง เวลาห้าค่ำ ได้เดินกระบวนแห่ไปเข้าทาง
 ประตูเทวราชครวไลย์เลี้ยว ลงตาม ถนนในพระ
 ราชวัง เมื่อกระบวนแห่ไปถึงพระที่นั่งเวหาศ
 จารุญแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงรับ
 พระย้าย พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
 สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช ทรงรับพระย้าย
 กรมสมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี ประทับฐาน
 ในพระที่นั่งแก้ว ซึ่งอยู่ชั้นบนพระที่นั่งเวหาศ
 จารุญแล้ว โปรดเกล้าฯ พระราชทานแปะ ใน
 การฉลองพระย้าย กับผ้าแพรแดงแก่พระยา
 ไชยภูมิจิตรราชเศรษฐี กับพระยาสวัสดิ์วามศิษฐาน
 ซึ่งเป็นผู้ถวายเครื่องเสวย แล้วพระราชทาน
 " แกะ " คือผ้าไตร แก่พระฉนวน พระฉนวน
 ครองผ้าแล้ว ขึ้นไป สวด พระยาไชยภูมิจิตร
 เศรษฐี พระยาสวัสดิ์วามศิษฐาน ได้กระทำ
 สการะ แลถวายเครื่องตามธรรมเนียม พระเจ้า
 อยู่หัว ทอดพระเนตร การ ตักสินผูกผ้าแดงเครื่อง
 ไต่อยู่จนเวลารุ่งเช้าวันที่ ๑ ธันวาคม รักษากอง

โกลินทร์ คึก ๑๐๘ พระบรมวงษาน วงษ์ฝ่ายนอก
 ฝ่ายใน ได้จัดเครื่องเสวยแต่งประดับประดาเป็น
 พรรณรูปต่าง ๆ อันวิจิตรงดงามมากแต่เป็น
 กระบวน อย่างจีนแต่หน้าพระที่นั่งวโรภาศ พิमान
 เข้าทาง ประตูเทวราชครวไลย์ เดินกระบวน
 ลงตามถนนในพระราชวัง ไปหยุดที่พระที่นั่ง
 เวหาศจารุญแล้วเจ้าพนักงาน จึงรับเครื่องเสวย
 มาตั้งบนโต๊ะหน้าพระย้ายทั้ง ๒ แล้ว โปรด
 ให้สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ แลพระเจ้าน้อง
 ยาเธอต่าง พระองค์ เป็นผู้ถวายเครื่อง พระ
 ฉนวนได้ สวดตามธรรมเนียม ผู้ที่ถวายเครื่องนั้นได้
 พระราชทาน แพรแดงสำหรับแต่ง สพาย แล แปะ
 ในการฉลองพระย้าย เช่นถ้าไหลบ้างเงินบ้าง
 ทั้งสิ้น เมื่อเสร็จการ ถวายเครื่องแล้ว พระ
 เจ้าอยู่หัว จึงเสด็จลงมาทรงพระเคนอาหาร
 บิณฑบาตแก่พระสงฆ์รวม ๓๐ รูป มีสมเด็จพระ
 พระพุทธโฆษาจารย์เป็นประธาน ของที่พระฉนวน
 นั้น เป็นของเครื่องเสวยทั้งสิ้น พระสงฆ์ฉนวน
 แล้วถวายอนุโมทนา ถวายอติเรก ถวายพระพร
 ลากลับไป แล้วเสด็จขึ้นเวลาเช้า ๕ โมงเศษ

เวลา ๕ ทุ่มเศษ พระบาทสมเด็จพระ
 เจ้าอยู่หัว เสด็จลงทอดพระเนตร การ ถวาย
 เครื่องซึ่งเป็นของ ขุนนางพวกเจ้าภานายอากาศ
 จัดมาถวาย แล้วทอดพระเนตร การ ตักสิน
 เครื่อง ไต่อยู่จน รุ่งขึ้นวันที่ ๒ ธันวาคม เวลา
 เข้า มีการ ถวายเครื่อง แลการเลี้ยงพระเหมือน
 วานนี้ เสด็จขึ้นเช้า ๕ โมงเศษ

เวลา ๕ ทุ่มเศษ เสด็จลง พวกขุนนาง
 จีนได้จัดเครื่องเสวย ถวายตามธรรมเนียม ทอด
 พระเนตรการผูกผ้าแดงเครื่อง ไต่ จน รุ่งขึ้นวันที่
 ๓ ธันวาคม เสร็จการ ถวายเครื่องเลี้ยงพระ
 แล้ว เวลา ๕ โมงเศษ เสด็จขึ้น

วันนี้ เจ้าพนักงาน ได้ จัด เครื่องบริ โภค
 ๑๒ โภคต่าง ๆ คือเครื่อง กระจกเป็นอันมาก
 มาตั้งบน ราง ซึ่ง ปลุก ขึ้น ใน สนาม หย้าหน้า พระที่
 หนึ่งวโรภาศพิมาน แลมีการ สวดกนงใต้ที่ศาลา
 ริมสนามนั้นด้วย โปรด ให้สมเด็จพระบรมโอรสา
 ธิราชเสด็จ ออก ประทับ หน้าพระที่นั่ง วโรภาศพิ
 มาน เวลาค่ำเมื่อ พระ ญวน สวดกนงใต้กจบ ลง
 แลแล้ว จึงทรง โปรดผลมะนาวผลาก เครื่องกระจก
 พระราชทาน แก่พระบรมวงษานุ วงษ์ ข้าราชการ
 แลราษฎร แลแล้วเสด็จ ขึ้น

เวลา ๒ ยามเศษ พระบาทสมเด็จพระ
 เจ้าอยู่หัว เสด็จ ประทับ พระที่นั่ง เวหาศ จักรูญ
 มีการ ถวายเครื่อง แลกการ ตักสิน โตะ เหมื่อนวัน
 ก่อน เครื่อง เสวยในเวลา ค่ำวันนี้ แปรของพระ
 บรมวงษานุ วงษ์ จัดถวาย ส่วนหนึ่ง เจ้าภัษณากร
 จัดมา ถวายส่วน หนึ่ง พระเจ้าอยู่หัว ประทับ
 อยู่ ณ รุ่งขึ้น วันที่ ๔ ธันวาคม เวลาเช้าสมเด็จพระ
 พระพุทธโฆษาจารย์ ถวายเทศนา อปายนะ ๑
 กัณฑ์ จบแล้วเสด็จ ขึ้น เวลาเที่ยง เศษ เป็นเสด็จ
 ภาวพระราชกุศลฉลอง พระบ้ายแต่วันนี้

เวลา ๒ ยามเศษ พระเจ้าอยู่หัวเสด็จ
 ลง พระราชทานรางวัล โตะ เสด็จขึ้น วันที่ ๕
 ธันวาคม เวลาเช้า ๕ โมงเศษ

การพระกุศลวันตรงกับวันประสูติ

พระเจ้าบรมมหารัชมังคลาภิเษก

กรมสมเด็จพระสังฆราช

ด้วยพระชนมพรรษา พระเจ้าบรมมหารัชมังคลาภิเษก
 กรมสมเด็จพระสังฆราช

นับตามสุริยคติกาล บันจบ ๗๒ พระพรรษา โดย
 ลัทธินิโฆราสาตรสยามว่าบริบูรณ์ ในวันที่ ๘
 ธันวาคม รัตนโกสินทร์ศก ๑๐๘ เวลา ๑๑ ทุ่ม
 กับ ๗ นาที ๒๘ วินาที แลได้มีการบำเพ็ญ
 พระราชกุศลที่พระตำหนักตามเคย ตั้งแต่วันที่
 ๘ ธันวาคม เป็นต้นไป

เวลาค่ำพระบรมวงษานุ วงษ์ เสดยาศักดิ์
 ราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย ได้เข้าไปประชุมพร้อมกัน
 ที่พระตำหนัก มีการสวดพระพุทธรูป พระสงฆ์
 เสมอด้วยพระชนมพรรษา ๗๓ รูป กรมพระ
 ปวเรศ วรียาลง กรณเป็นประธานสงฆ์ สวดพระ
 พุทธมนต์ทวาทศปริต พระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จลง
 ประทับในที่นี้ด้วย

วันที่ ๘ ธันวาคม เวลาเช้า มีการ
 เสดยพระสงฆ์ ที่สวดพระพุทธรูปเมื่อนั้น
 แลแล้วสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ได้ถวายเทศนา
 มงคลวิเศษ ๑ กัณฑ์ เวลาบ่ายมีการ เวียนเทียน
 สมโภชพระชนมพรรษาคามธรรมนิยม เวลา
 ๑๗ ทุ่ม กับ ๗ นาที ๔๘ วินาที ถึงพระฤกษ์
 พระเจ้าบรมมหารัชมังคลาภิเษก ได้เสด็จสู่ที่ทรงตามเค
 หวังใจว่า

อำนาจอันสูงส่ง ที่ได้ทรง
 ธิาเพ็ญพระราชกุศล ในการมงคลสมัญเฉลิม
 พระชนมพรรษาเสมอมาทุกทุกปี คงจะเป็นสิ่ง
 ที่กำจัดอุปัทวันตราย นิโรคสรรพโรคาคลาย
 คลาศทุกวาระสมัย ประกอบด้วยศิริอุปนิสัย
 ศุภสวัสดิ์พิพัฒน์มงคล พระชนมเจ้าเจริญคราวชวสถาน

ข่าวตาย

หลวงเสพย์สุนทรเจ้ากรมวังนอก ฝั่ง
 พระราชวังบวร (นิล) เป็นบุตรพระยาอุไทย